



Κηφισιά, 10 Νοεμβρίου 2015

Αγαπητέ Γιάννη Πίκουλα,

Έλαβα το με αφιέρωση ανάπτυπο της εργασίας σου με τίτλο «Το οικιστικό πλέγμα της Πελασγιώτιδος: αποτίμηση γνώσεων και *Disederata*» από τον τόμο των *Πρακτικών του 8^{ου} Συνεδρίου Λαρισαϊκών Σπουδών 2014*, και σε ευχαριστώ θερμότατα για την ευκαιρία που μου έδωσες να γνωρίσω τόσα για τη Θεσσαλία μας.

Στο σημείο όμως (σελ. 19) που γράφεις σχετικά με την αντικατάσταση των τουρκικών τοπωνυμίων με εκείνων των ελληνικών ότι «*η προγονολατρεία επέβαλε στις αρχές ιδίως του 19ου αιώνα αρχαία τοπωνύμια να αντικαταστήσουν τα αρχικά ξενόγλωσσα, με γνώμονα τις τότε απόψεις και ευσεβείς πόθους των τοπικών λογίων, επιτείνοντας σήμερα τη σύγχυση στον όποιο αμύητο θεατή του χάρτη της Θεσσαλίας*», θα ήθελα να παρατηρήσω ότι αυτή η ενέργεια δεν ήταν αποτέλεσμα «προγονολατρείας», αλλά αποτέλεσμα ανάγκης. Έπρεπε τα τοπωνύμια να είναι ελληνικά και όχι τούρκικα. Ας σημειωθεί ότι και οι Οθωμανοί κατακτητές δεν διατήρησαν τα αντίστοιχα ελληνικά, αλλά τα αντικατέστησαν με δικά τους.

Χαρακτηριστική εν προκειμένω είναι η περίπτωση του Ρήγα Βελεστινλή, ο οποίος θα πρέπει ίσως να θεωρείται ως ο πρώτος εισηγητής της τακτικής αντικατάστασης των τουρκικών τοπωνυμίων με αντίστοιχα ελληνικά, και κυρίως αρχαιοελληνικά τοπωνύμια, τόσο για τα χωριά και τις πόλεις, όσο και για τις διοικητικές διαιρέσεις του ελληνικού χώρου στη «Χάρτα της Ελλάδος» και στον βιβλίο του «*Νέος Ανάχαρσις*».

Σχετικά όμως με την τακτική αυτή του Ρήγα θα πρέπει να διερευνήσουμε το στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του για την απελευθέρωση των σκλαβωμένων από την απολυταρχική τυραννία του σουλτάνου. Η σκλαβιά, εκτός των άλλων, επέφερε και την σχετική αλλοτρίωση, όπως πάλι ο ίδιος ο Ρήγας, στον «*Νέο Ανάχαρσι*, παρατηρεί σε υποσημείωση (σελ. 125) για τα είδη του πολεμικού χορού, του πυρρίχιου· αναγράφει τα τουρκικά ονόματά τους και σημειώνει με πολιτικοκοινωνικό νόημα, «*Αφ' ού εχάσαμεν το παν, συνεχάθησαν και τα ονόματα των χωρών*». Με την σκλαβιά επέρχεται και η αλλοτρίωση.

Γι' αυτό και στο στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του ήθελε να δημιουργήσει μετά την επιτυχία της, την δημοκρατική του πολιτεία, η οποία θα αντικαθιστούσε την οθωμανική απολυταρχική εξουσία, και θα είχε Σύνταγμα δημοκρατικό και πολιτικούς χάρτες του χώρου του κράτους του, τους οποίους εξέδωσε. Μάλιστα για τον ελληνικό χώρο πήρε χάρτη - πρόσεξε - όχι της συγχρόνου του εποχής, αλλά της αρχαίας Ελλάδος του Guill. Delisle, ο οποίος έχει την πολιτική διαίρεση του χώρου σε Τοπαρχίες και Επαρχίες και τα αρχαία ελληνικά τοπωνύμια. Δεν πήρε δηλαδή χάρτη της συγχρόνου εποχής, ο οποίος θα είχε τα τούρκικα τοπωνύμια και την

αντίστοιχη πολιτική διαίρεση του χώρου. Δεν θα ήταν δυνατόν να δημιουργεί κάτι καινούργιο ο Ρήγας και να χρησιμοποιεί την παλιά οθωμανική πολιτική διαίρεση και ονοματολογία.

Η αντικατάσταση αυτή των οθωμανικών τοπωνυμίων από τον Ρήγα ήταν καθαρά πολιτική και πολιτιστική ενέργεια και όχι αποτέλεσμα στείρας προγονολατρίας. Γι' αυτό εξάλλου και ορισμένες φορές αναγράφει δίπλα στα αρχαία τοπωνύμια και εκείνα της εποχής του: «Φερά-Βελεστίνος», «Δότιον-Αγυά», «Παγασαί-Βόλος», «Γυρτώνη-Μπαλαμούτι», «Ατραξ-Δαμάσι», «Ολύζων-Τζαγκαράδα» κλπ. Στο «Ευρετήριο της Χάρτας», το οποίο έχω συντάξει αναγράφονται όλα αυτά τα τοπωνύμια. Και παριστούν την γνώση της εποχής. Αν θα έχουν γίνει λάθη, ιδού η συμβολή της σημερινής ανεπτυγμένης επιστήμης για τη σχετική διόρθωση τους.

Με Ρηγικούς χαιρετισμούς

Δημήτριος Καραμπερόπουλος